

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe unu an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŪ XLIX.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

N°. 93.

Sâmbătă, 26 Aprilie (8 Mai).

1886.

BrașovŪ 25 Aprilie 1886.

Eri s'a întrunită éráși Reichsrathulŷ din Viena spre a continua lucrarea sa parlamentară. Afară de gravele cestiuni pendente, cum este aceea a reînnoirii pactului economic-financiarŷ cu Ungaria, precum și cestiunea reînnoirii convenției comerciale cu România, mai este o cestiune de cea mai mare importanță, care preocupă ađi spiritele deputaților și seniorilorŷ din parlamentulŷ austriacŷ. Înțelegemŷ marea cestiune a limbei, dela a cărei fericită soluțiune depinde nu numai unŷ avantajŷ sŷeu desavantajŷ trecătorŷ, ci însăși pacea interioară și existența monarhiei.

Scimŷ că nu de multŷ a prezentatŷ stânga germană din cameră unŷ proiectŷ de lege pentru regularea cestiunii limbelorŷ în Austria. Camera încă nu s'a pronunțatŷ asupra acestui proiectŷ de lege, eșitŷ din sînulŷ opozițiunii, și étă că acum se ivesce unŷ nou proiectŷ în camera seniorilorŷ (Herrenhaus). Partida centrului din acésta cameră nu este mulțamită cu definițiunea limbei statului ce o dá proiectulŷ lui Scharschmid și este convinsă pe de altă parte că acestŷ proiectŷ nu va fi sprijinitŷ de majoritate.

Grupulŷ Schwarzenberg-Metternich din camera seniorilorŷ ar voi sŷe mijlocéscă între Slavi și Germani și de aceea ei vorŷ sŷe înlocuiescă în proiectulŷ lorŷ cuvintele „limba statului“ prin numirea: „limbă oficială a oficielorŷ centrale“; c'unŷ cuvântŷ în loculŷ limbei statului vorŷ sŷe pună o „limbă mijlocitoare“, cređendŷ că cu acésta definițiune se vorŷ împăca și Cehii. Inse nu-și vorŷ ajunge scopulŷ. Organulŷ „Politik“ declară că nu cuvintele „limba statului“ suntŷ pe care le combatŷ Cehii, ci idea ce e legată de ele și obiectulŷ de care se tractéză; ori cum se va boțea „limba statului“, de se va đice limbă oficială sŷeu mijlocitoare, pentru Cehi acésta însemnă germanisafiune și acesteia i se vorŷ opune ei cu tóte mijlocele.

Este fórte seriósă și principiară opozițiunea ce-o facŷ Cehii încercărilorŷ de a codifica limba germană ca limbă a statului. Și în adevărŷ au dreptate de a se teme de consecențele unei asemenea codificări pentru egala lorŷ îndreptățire. Noi ceshi din partea de dincóce de Leitha a monarhiei amŷ puté sŷe le istorisimŷ multe în acésta privință.

Conducătorulŷ cehŷ Dr. Rieger a rostitŷ Marți înaintea alegătorilorŷ sŷei unŷ importantŷ discursŷ, în care a dezvoltatŷ stările parlamentare din Austria și a marcatŷ viitórea atitudine a Cehilorŷ în parlamentŷ.

Importanța limbei germane nu o négă nimeni, đise Rieger, ea este limba oficielorŷ centrale și a armatei și este și limba în care se înțelegŷ deputații în parlamentŷ, cu tóte că nu i se póte lua nimérui dreptulŷ d'a vorbi acolo în limba sa maternă. Nu se póte cere dela nici unŷ funcționarŷ din oficiele centrale mai înalte ca sŷe cunóscă tóte limbile, limba germană va fi dér și în viitorŷ limba oficielorŷ centrale. Inse la o codificare a limbei germane ca limbă a statului Cehii nu vorŷ consenți niciodată.

Interesante suntŷ și observările ce le-a făcutŷ Rieger cu privire la negocăriile pentru reînnoirea pactului cu Ungaria.

Fără îndoiélă, đise Rieger, aceste negocări se vorŷ trágăni din cauza opiniilorŷ divergente și cu privire la interesele generale vorŷ trebui sŷe cedeze multe dorințe speciale ale singuraticilorŷ.

Ce privesce cestiunea băncii, Boemia cu tótă industria ei dezvoltată a fostŷ vitregŷ tractată de către banca austro-ungară. Cassele de avansŷ cehice, cari s'au înmulțitŷ tare în Boemia și se administréză fórte solidŷ, nu primescŷ creditŷ

dela bancă. Acesta este unŷ neajunsŷ ce trebuie sŷe se delătore.

„Amŷ cerutŷ“, adauge Rieger, „ca și forma esterióră a bancnotelorŷ sŷe corespundă pozițiunii nóstre de dreptŷ în statŷ și de aceea sŷe se însemneze pe aceste bancnote valoarea în tóte limbile monarhiei. Negreșitŷ că acésta e mai multŷ o afacere formală, dér în același timpŷ e și o cestiune de onóre a națiuniiŷ cehe. Ceea ce e dreptŷ pentru unulŷ trebuie sŷe fiă dreptŷ și pentru altulŷ, căci și Germanii s'ar plânge decă de pe bancnote s'ar lăsa afară tecstulŷ germanŷ. Chiar și pe notele lui Kossuth s'a păstratŷ egala îndreptățire“.

Lupta de egală îndreptățire a Cehilorŷ a devenitŷ în adevărŷ o luptă de-o însemnătate mare principiară pentru întreaga monarhie, de aceea nu putemŷ decătŷ sŷe dorimŷ ca ómenii de statŷ cehi sŷe aducă la valóre generală principiulŷ egalei îndreptățiri, care până acum a figuratŷ numai pe hărtia dincolo și dincóce de Leitha.

Naționalitățile din peninsula balcanică.

Amŷ arătatŷ în unŷ numărŷ trecutŷ, care este situațiua din peninsula balcanică. Ar fi indestulătoare cele ce amŷ scrisŷ în numărulŷ din 17 l. c., pentru ca lumea sŷe vedă că într'adevărŷ pretențiunile Grecilorŷ și ale Bulgarilorŷ, asupra Macedoniei și Albaniei, nu suntŷ de locŷ întemeiate.

Dér pentru că ȋiarele europene s'au indeletnicitŷ cu acésta cestiune și fiind-că ele au scrisŷ neadevărulŷ în acésta privință din cauză că, necunoscendŷ starea lucrurilorŷ din acele părți, au primitŷ ca bune espunerile Grecilorŷ și ale Bulgarilorŷ, mă vedŷ silitŷ a reîncepte descrierea acestei situațiunii, și în specialŷ a răspunde afirmărilorŷ ȋiarelorŷ străine și în deosebi ȋiarului parisianŷ »Le Temps«.

Neputendŷ proba în altŷ modŷ existența Grecilorŷ în Macedonia și prin urmare neexistența Românilorŷ, o broșură grecă apărută de curândŷ propune următorulŷ calculŷ:

Sŷe se ia numărulŷ elevilorŷ ce frecventéză scótele grecesci și considerându-se că numărulŷ elevilorŷ în raportŷ cu numărulŷ cetățenilorŷ este de 5,72 la sută, đice acea broșură, că se va afla numărulŷ Grecilorŷ din Macedonia. Și dândŷ ca numărŷ alŷ scolilorŷ cifra de 840, ér' acela alŷ elevilorŷ de vr'ó 44.000 ajungŷ sŷe spună că au peste vr'ó 770.000 Greci în Macedonia.

Acestŷ raționamentŷ pare destulŷ de justŷ corespondentuluiŷ lui »Le Temps“; negreșitŷ că s'ar puté înșela unŷ omŷ dintr'unŷ statŷ liberŷ, căci ar judeca lucrurile astfelŷ cum sŷe petrecŷ în țera lui, dér unui corespondentŷ, care trebuie sŷe fi fostŷ în loculŷ chiar despre care scrie, nu'i póte fi permisŷ sŷe admită acestŷ raționamentŷ când îi este cunoscută situațiunea Albaniei și a Macedoniei.

Că Români suntŷ în Macedonia, e ceva necontestatŷ, și trimitemŷ pe onorabilulŷ corespondentŷ alŷ lui »Le Temps« la cunoscutulŷ istoricŷ Rössler, dușmanŷ alŷ Românilorŷ, și va vedé că elementulŷ românescŷ n'a dispărutŷ din acele părți; geografulŷ Kiepert asemenea afirmă aceste lucruri.

Odată probatŷ că Români suntŷ în Macedonia, rămâne sŷe dovedimŷ că ei suntŷ în majoritate, căci odată probatŷ și acestŷ lucru, tóte pretensiunile Grecilorŷ și ale Bulgarilorŷ remânŷ fără nici unŷ sprijinŷ.

Decă ar fi Grecii în mare majoritate în Macedonia, ce i-ar fi impeditatŷ, ca mai alesŷ acum, de când regalulŷ grecŷ este armatŷ cu bine-cuvântarea ȋeilorŷ, și amenințătorŷ la fruntariile Turciei, sŷe se fi resculatŷ și sŷe fi cerutŷ unirea cu patria mumă. Și cu atâtŷ mai multŷ cuvântŷ avemŷ sŷe spunemŷ acésta, căci e vorba tocmai de Greci, cari nu au întru nimicŷ sŷe strige: *Zito o polemos*.

Decă se vorbesce limba grecă, se datoresce numai ideei de creștinismŷ, care luată cu ipocrisiă de Patriarculŷ grecŷ dela Constantinople și de toți credincioșii sŷei, améțesce spiritulŷ necultŷ alŷ poporului Albaniei și

Macedoniei și-lŷ face sŷe nu lupte pe față în contra propagandiștilorŷ Greci, pe care îi crede frați creștini. Limba lorŷ, au đisŷ și đicŷ ei, este unica în care se póte vorbi lui Dumnezeu.

Creerulŷ necultŷ alŷ Albanezilorŷ și Macedonenilorŷ nu póte sŷe se ridice până acolo, încătŷ se judece, decă acelŷ D-ȋeu e grecŷ, sŷeu fără naționalitate. Și astfelŷ îmbrăcați în hainele religiei ei au străbătutŷ în scótele și bisericile Albaniei și Macedoniei, încá de decimŷ de ani.

Dér decă încă de decimŷ de ani dau autohtonilorŷ carte grecescă, ce au pututŷ face? Nimicŷ, Românii și Albanesii își vorbescŷ totŷ limba lorŷ.

Acésta nu este éráși o probă, că ei nu suntŷ nici Greci nici Bulgari? căci în scurgerea atótorŷ generații, cum óre n'ar fi uitatŷ ei limba străină neamului lorŷ? Nu credŷ că mai am nevoie sŷe insistŷ asupra acestui punctŷ și trecŷ la o altă pretențiune a Grecilorŷ. Ei đicŷ: »Tractatulŷ de Berlinŷ prevede că regulamente speciale vorŷ organiza diferitele provincii ale imperiului otomanŷ, ținendŷ sémă de cerințele populațiunilorŷ străine. Decŷ sŷe ni se ție contŷ de pretențiunile nóstre, cari suntemŷ în majoritate în aceste părți și sŷe ni se recunóscă oficialŷ limba noștră în scóli, biserici etc.«

Da, așa ar fi, când d-lorŷ ar fi în majoritate, dér în momentulŷ ce este doveditŷ, că nu suntŷ decătŷ în infimă minoritate, cum rămâne cu acésta pretențiune? Negreșitŷ că atunci când ar fi vorba sŷe se reguleze situațiua peninsulei balcanice se vorŷ examina de aproape tóte aceste lucruri, și Europa, prin delegații sŷei, va sci sŷe dea fiacăruia ce este alŷ sŷeu. Ar fi nedreptŷ și păgubitorŷ a se anexa aceste părți Greciei sŷeu Bulgariei. Nedreptŷ, că s'ar distruge drepturile netăgăduite ale lorŷ la independență. Păgubitorŷ, pentru că pacea și liniștea nu ar puté domni în peninsula balcanică.

Deja au începutŷ acele popórá sŷe-și cunóscă interesulŷ și cunoscința originii și a drepturilorŷ lorŷ, cu totul deosebite de ale Slavilorŷ și Grecilorŷ, merge cu pași repeđi, căci suntŷ câțiva ani de când au începutŷ a se înființa scóli națională, în care se grăbescŷ cu entuziasmŷ fi macedonenii sŷe între spre a lua lumina, atâtŷ ce necesară lorŷ. În scurtŷ timpŷ Grecii și Bulgarii se vorŷ convinge că nu mai au ce căuta în acele părți și astfelŷ tóte strigările lorŷ se vorŷ înăbuși, pacea și liniștea va domni în peninsula balcanică.

Europa sŷe ȋia contŷ de tóte aceste. Autonomia Albaniei și a Macedoniei va fi cea mai înțelptă măsură ce ar puté lua Europa pentru momentŷ. Prin acordarea autonomiei, lucru, care ar fi și conformŷ tratatuluiŷ de Berlinŷ, în scurtŷ timpŷ Europa se va convinge cine suntŷ locuitorii Albaniei și Macedoniei, și că nici o legătură nu-i légă, fiă de Greci fiă de Bulgari, sŷeu de ori care altŷ statŷ din peninsula balcanică.

Prin natura traiului lorŷ și a relațiunilorŷ ce au între ei, și a modului cum populéză aceste părți, ei locuescŷ în modŷ încrucisatŷ. Albanezii și Macedonenii trebuie sŷe formeze unŷ singurŷ statŷ.

»Națiunea.«

SCRILE ȋILEI.

O adunare poporală s'a ținutŷ în *Sigetulŷ Marmafiei*, în care Otto Herman a datŷ prin tãrbăcelă pe funcționarii publici dela notarŷ până la ministru, pe membrii comisiunii municipale, pe consilierii corónei ș. a. Elŷ a promisŷ că va erua adevărulŷ și a pusŷ în perspectivă întemeierea unei clase burgeze posesóre. Mulți cetățeni i-au predatŷ actele proceselorŷ lorŷ perdue și-lŷ rugară pentru sanarea relelorŷ. Séra i s'a făcutŷ conductŷ cu torțe și i s'a datŷ banchetŷ. Unulŷ din rele e și — afurisitulŷ de »dacoromânismŷ,« care-lŷ duce otova pe Otto.

—x—

Din *Mediașŷ* îi se scrie cu data de 2 Mai ȋiarului »Sieb. Deutsch Tagblt.« »Unŷ servitorŷ alŷ reuniunii puscașilorŷ de ađi, Boemŷ de origine, a fostŷ însărcinatŷ înainte de Pascal sŷe curețe loculŷ de tragere la semnŷ, și după ce și-a isprăvitŷ lucrulŷ, pentru ca — după cum a đisŷ la judecătória — sŷe dea puscașilorŷ unŷ semnŷ, cum că elŷ e acolo, și ca sŷe capete dela unulŷ sŷeu altulŷ vr'unŷ bacșișŷ, a ridicatŷ stégulŷ vŷ-

nătu-roșu, care-lu avé la îndemână. In ziua următoare magistratul fû însărcinat să cerceteze afacerea și Sâmbătă în 1 Maiu respectivul fû condamnat de judecătoria cercuală de aci la trei zile arest și 10 fl. amendă. — Pentru ce?

—x—

Ni se scrie din *Șinca vechiă* în 2 Maiu n.: In ziua de 28 Aprilie n. notarul cercuală de aicea, d-lu *Iosif Stoica*, mergendū în afaceri oficiose în comuna vecină *Șinca nouă*, la reintorcerea sa acasă, cam pe la orele 7 sêra, în apusul sôrelui, a fost fără veste atacat în drum de un necunoscut, care, de pe o ridicătură acoperită cu tufe, a tras cu pușca asupra'i. Glonțulu a trecut din norocire pe lângă urechia notarului fără ca sê-lu rănescă. O tăetură de glonțu însê a nimerit calul pe care călărea notarul, causându'i o mică rană. Se presupune că atentatul e rezultatul unei urî vechi și neimpăcate asupra notarului, din partea unor indiviți, la cari nu le-a lungit frêul, precum și din pricina mai multor sute de florini ce-și perduseră urma prin comuna *Șinca nouă*, sub administrarea unor oficianți comunali, și cari sume s'au descoperit acum prin buna procedură a respectivului notar. Tristū lucru că-și iau ômenii refugiu la glonțu și nu la lege. V. L. P.

—x—

Partida lucrătorilor din țêrile ungare a ținut în *Pesta* o adunare generală în afacerea proiectului de lege a glotelor, care s'a transformat într'o manifestațiune pentru dreptul de alegere general. S'a luat o rezoluțiune, ca lucrătorii sê lupte până ce-și vor ajunge această țintă, pornind din principiul: indatoriri egale, — drepturi egale.

—x—

Mercuri, 16 curent, a luat foc palatul, precum și tôte obiectele aflătoare în curte, de pe moșia *Cristesci* din jud. Suceava în România, proprietatea prințului *Gr. M. Sturza*. Cu totu concursul energetic ce s'a dat din partea servitorilor palatului și a sâtenilor n'a putut scăpa mai nimic de furia elementului distrugător, astfel că păgubele cauzate se urcă la cifra de aproape 250,000 franci.

—x—

Toți legătorii cu sîrmă din Ungaria, cari își practică ca ambulanți meseria lor prin *Germania*, au primit ordinul de expulsare pe ziua de 1 Iuliu.

—x—

Nagy Sándor, președintele sedriei orfanale din *Făgăraș* și marele intrigant contra Românilor, e tras în cercetare disciplinară din cauză că într'unu recurs contra vicespanului și protonotarului s'a folosit de nisce invinuri ce nu le-a putut dovedi.

—x—

Protopresbiterul alu *Lipovei* s'a ales părintele *Voicu Hamsea* din *Fiscuț*.

—x—

In 29 Aprilie s'a desvilit în *Kişineu* monumentul Țarului *Alexandru II*. A asistat multă lume. Monumentul servește de amintire istorică a zilei de 12 Aprilie 1877, când s'a citit, în prezența împêratului, manifestul privitor la declararea de războiu și liberarea Bulgarilor. Monumentul costă 20 mii ruble.

—x—

Deputatul dietal croat Dr. *Tuskan* a fost condamnat de tribunalul din *Agram*, cum se șice pentru jurământ fals, la doi ani închisore grea, la pierderea gradului de doctor și esercițiului advocaturei, precum și la cheltuelile de judecată. Studentii, cari

se aflau de față au salutat pe *Tuskan* cu strigări de »Zsivio,« când a pãrșit sala.

—x—

In luna Aprilie s'au adresat 10,042 avertismente pentru dare, s'au făcut 3357 secestrări, s'au scris 2339 licitațiuni, dintre care 37 s'au și executat.

De pe valea Someșului mare.

Aprilie 1886.

E timp indelungat de când on. public cetitor nu a aflat nimic despre actele și activitatea vestiților patrioți renegați și kulturegyleștiți din ținutul ăsta. Se pôte că voru cugeta, că gerul de munte le va fi înghețat sângele fanatic și le va fi paralizat obiceiul nemernic de a denunța și învrăjbi pe pacnicii locuitor. In adevăr însê ei își continuă opera ticăloasă, ținind la totala nimicire națională și materială a sêrmanilor locuitor români.

Abia sunt 3 ani de zile dela noua organizare administrativă a comitatului și astăzi totul este schimbat la față, ăr din 8 amployați români ce erau pe atunci, până astăzi mai vegetează și se mai clătină ca frunza pe apă încă 3, fiind 4 foști canceliști și fostul, în decurs de vr'o 20 de ani, protonotar ăr în urmă esactor, *Nic. Beșanu*, destituit definitiv din post și beneficii din simplul motiv că fișpanului *Banffy* pașa nu i-a convenit a avé amployați de altă naționalitate, și de aceea pe cari nu-i pôte folosi după plac ca unelte netrebnice, și de aceea i-au înlocuit pe toți cu ômeni de ai lui, adunați din tôte părțile.

Asemenea a delaturat și transferat un inginer comitatensă sas, ăr în timpul mai nou prin marea influință este transferat chiar în *Secuime* inspectorul de școle *Szeremlei Lajos*, maghiar, ăr om cult și cu prevederi sănătose, față de care nu se pôte plange nici o naționalitate că o a persecutat sêu a făcut presiune și a voit a maghiarisa cu forța, ceea ce numitul pașă nu i-a convenit, și de aceea s'a mântuit de el. Ca următor a d-lui *Szeremlei* se combină a rămâne sub-inspectorul *Dr. Havași*, renumitul jidan, care a compus în *Dees* mai în anii trecuți catalogul numelor românesce maghiarizate, a tradus pe *Gerasim* cu *Gyárfás*, *Constantin* cu *Szilárd*, *Veronica* cu *Ferencz* etc. Astfel devenind favoritul pașei, ăr prin el acum crede că i va succeda a maghiarisa total școlele populare din comitat, a destitui învățătorii și a înființa în tôte comunele școle comunale și de stat maghiare.

In 5 Aprilie a vizitat jidanul *Dr. H.* școlele comunale din acest cerc, a examinat însuși copiii unguresce și n'a fost mulțămît cu nici un învățător, la cei mai mulți le-a promis — și va și ține cuvântul — că se va îngriji de dênșii în viitor, îi va forța a fi plugari, căci ca învățător nu și cunosc chemarea, nu vorbesc perfect limba statului, ăr în *Rodna* s'a exprimat mirarea, că cum de vorbesc copiii de Români din școlă mai bine românesce decât unguresce? Poftim tendința, scopul și prospectele ce ni le desfășură fiitorul inspector de școle, jidanul *Dr. Havași*. Va face și pe aci de sigur încă vre unu catalog pôte pentru vite, ca prin ele sê maghiarizeze și delurile, munții și stâncele.

Acestea și alte nenumerate le-a îndeplinit împințatul pașă în centru, în gremiu, ăr în comune următorele: Din înaltu-i ordin este suspendat din oficiu notarul comunal, d-lu *Pantelimon Lupșai*, notarul *Ilvei mari*, încă din 1-ma Martie a. c. din simplul motiv, că nu șice și nu lucră în limba maghiară, și ca

atate nu-lu află aptu a purta acestu oficiu și mai de parte. D-lu *Lupșai* servește dela desființarea graniței și a îmbrăcat până în prezent mai multe officii și anume a fost în timp de vre-o 15—20 de ani adjunct la pretura din *Sânt-Georgiu* și *Rodna*, apoi cancelist, ăr de 14 ani servește spre mulțămirea poporenilor și mai marilor sêi ca notar com. în locu-i natal *Ilva mare*. La diferite ocașuni a fost recunoscut din partea locurilor competente de cel mai brav, activ și priceput notar din ținut. Cu totul a servit fără întrerupere 36 de ani, și-a jertfit puterile fizice și materiale ca la bêtânețe sê guste paharul amar, cu care l'a îmbiat și forțat sê-lu golescă nemilosul pașă, din motivul numai că până era domnul *L.* în fruntea comunei și-i cunoscea durerile și remediile nu putea a-și ajunge scopul d-sale în comună și ținut, ăr nou substitutul *Togya Pál* pôte merge ărăși în *Asia* și a îndeplini ce-i place, căci d-lui pre lângă, că e un străin de nascere și ținut, nu cunosc relațiunile sociale și interesele poporului din comună, nu i șice trebile și necazurile, și ca atare nu-lu pôte ajuta nici prin sfat nici prin fapt, ăr după cum îl arata subscrițiunea numelui (*Togya*), și portarea d-sale, apoi marea plăcere cătră limba maghiară, în care și conduce protocoale și îndeplinesc nesilitu afacerile, apoi necunoscerea bine a limbei materne, — e un rățăcit, un membru ce infectează societatea română și e chiar periculosu nemului român, din care — durere — s'a născut.

(Va urma).

De ale școlei.

Cantul,*)

Ce? și cum e a se propune din acestu obiect de învățământ în școlele noastre populare?

(Fine.)

Se trec la materia, ce ar fi a se propune după modesta mea părere.

In anul I. de școlă: Disciplinarea micuților și cântarea după putere a silabelor ce se formeză din sunetele, ce prescrie planul lui *Petri* a propune în clasa I. d. e. ai, ia, oi, ei etc. — Acesta dă destul de lucru învățătorului.

In anul alu II-lea de școlă: Sê se propun cantece ușore ca acela bine cunoscut cu numele »*Rendunica*«, Textul în *Abcedarul* lui *Petri* pag. 86, ăr melodia de *Vorobchievic*. Acestu cântec cu privire la text e forte acomodat pentru copii, — apoi cu respect la melodia e ușor și copiii o pot cânta fără sfortare, estindându-se în unu singur octav. — Asemeni cantece bine potrivite sunt și: »*Inima română*« (pag. 9, colecțiunea de cantece de *Ciprian Porumbescu*, *Viena* 1880) și »*Calușerul*« (Tota iarna am stat.)

In anul alu III-lea de școlă: 1. Sunt a se propune liturgice, la cari însê textul trebuie sê se esplice cu totu dea-dinsul. Aici se fac cele mai grosolane erori, chiar din partea învățătorilor. Am audiu cântându-se »*Treime* cei de o ființă,« în loc de: »*Treime*,« în cântarea: »*Pre tine te laudăm*,« apoi, »și mai mărită ești« în »*Cuvine*« de și s'a ăis »ceea ce ești mărită,« apoi la »unul sântu« nu știu ce apendice se cântă, care în privința melodiei mai multu sêmănă cu o cântare de veselie, decât cu o cântare, care se aduce în onorea Creatorului acestui univers ș. a. — Orice text are se fi bine esplicat. Cu privire la melodiile cântărilor liturgice, presintele lasă mult de reparat

*) A se vedé nr. 90 și 91.

FOILETONU.

Călătoria lui Stanley prin Africa centrală.

(Urmare.)

Mtesa spuse, că *Stanley* este mai ténêru ca *Speke*), dară mai bine îmbrăcat decât acesta. *Stanley* era convins, că cu acestu principe va puté sê trăiască în bune relațiuni.

Speke și ceialalți călători, cari făcuseră cunoscință cu *Mtesa*, îl descriuseră ca pe unu tiran fără inimă, aplicat la omorurile cele mai grozave. In tinerețea sa pôte că *Mtesa* va fi și fost astfel. Schimbarea spre bine avea sê o mulțămescă silințelor unu bietu musulman cu numele *Muley bin Salim*, care l'a inițiat pe dênșul împreună cu poporul sêu în învățaturile Islamului. In chipul acesta din tiranul de mai înainte se făcu unu principe moral, silitor; unu principe, care căuta din răspuțer sê ridice și sê nobilizeze poporul sêu.

„In elu vedu eu“, șice *Stanley*, „lumina, care va depărta întunerecul, în care se află aceste regiuni. — La *Mtesa* vedu mai bine de trei mii soldați pe jum-

tate civilizați. Vedu vre-o sută de căpeteni, cari stau cam pe aceeași tréptă de cultură cu locuitorii din *Zanzibar*. Ei sânt îmbrăcați în vestminte bogate și sânt înarmați întocmai ca aceștia. Am admirat gradul celu mare de rânduială, la care pôte ajunge o astfel de țêră pe jumătate civilizată.“

In dimineța zilei de 7 Aprilie împêratul, însoțit de o armată întregă de păzitori, pagi, stegari, dobași, trâmbițași, căpeteni etc., precum și de două sute femei din haremul sêu, se îndreptă spre țermurele lacului. Când ajunse în dreptul locuinței lui *Stanley*, trimise *Mtesa* la călătorul nostru pe unu om alu sêu, ca sê-lu chime la dênșul.

Stanley se îmbrăcă cu hainele sale cele mai bune, luă cu sine pe doi din soții sêi, cărora le dete câte o pușcă, și merse la țermure. *Mtesa* îl primi în modul celu mai prietinesc. Elu spuse ceva în taină unu pagiu alu sêu, care se depărta în grabă. Curênd după aceea se iviă dintr'unu sinu din apropiere patru-șeci de vase de totu bine făcute și de colóre cafeniă deschisă, cu vre-o 1200 ostași. Fiecare din aceste vase își avea căpitanul sêu, ără întreaga flotilă sta sub unu admiral. *Mtesa* făcu în onorea călătorului nostru o revistă asupra trupelor sale de marină.

Sfêrșindu-se revista, *Mtesa* porunci unu căpitan, sê caute vre-unu crocodil sêu vre-unu hipopotam.

După unu pătrar de oră căpitanul raportă că la vre-o două sute metri de acolo dôrme unu crocodil, ceva mai mic, pe o stâncă.

„Ei, *Stamli*,“ șice domnitorul, voidu sê cunoscă dibăcia ôspelui sêu, „arată femeilor mele, cum știu sê puce ômenii albi!“

Stanley se pregăti îndată, sê dea ascultare acestei provocări. Elu merse ceva mai aproape de crocodil, își luă pușca, o puse la ochi, și, ca sê nu păfescă vre-o rușine, își dete tôte silințele, ca sê țințescă cât mai corect. Glonțulu pêturuse chiar în capul animalului, care fû zdrobit cu desêvêșire. In chipul acesta *Mtesa* și toți ceialalți se întăriră și mai mult în credința, că albi sânt nisce țintași forte bun.

Mtesa nu rămăse în *Usavara* decât numai câte-va zile. In 10 Aprilie elu se întorse la reședința sa obișnuită *Rubaga*. *Stanley* fû invitat sê vină și elu aici, ceea-ce călătorul nostru și făcu cu cea mai mare plăcere.

„*Drumul*,“ istorisește *Stanley*, „tocmai fusese îngrijit pentru escursiunea Maestății sale. Elu era lat de optu picioare și ducea prin giungle, grădini, păduri și câmpuri. Privirea asupra frumôsolor ținuturi, asupra delurilor nu tocmai înalte și asupra păcnicului lacu, aspectul tamarinilor și alu copacilor de *gummi* uriași, pădurile estinse de banani își umpleau sufletul

*) *John Hanning Speke* (rostesce: *Spik*) a fost unu călător vestit englez. El a descoperit mai întâiu (31 Iulie 1858) lacul *Victoria*. † 1864.

viitorului. Unu învățătoru cântă în o formă, altul în alta; unii cântă mai lungu alții, mai scurtu una și aceeași cântare.

Cu copiii e a se cânta simplu, naturalu și frumos. In executarea cânturilor liturgice multe erori se ivescă. Ce e forte ușor pentru învățătoru, e forte greu pentru scolaru — bine se cugetăm! Se se execute cântările liturgice linu și se se observe pietatea ce trebuie păstrată. Nu însă se se urască omul lângă unu singuru „Aminu.”

Se pôte folosi manualul „Divina liturgică” de M. Serbanu, Pesta 1871, cu bunu succesu. Intre cânturile liturgice se pôte adauge și câte o cântare de veselie, horă și altele.

In anul IV-lea de scolaru sunt a se preda imnurile, de pildă: Imnul poporalu, de Andreiu Muresianu, melodia cunoscută de totu Românul cu carte. (E compusă de Haydn.) Ori ce imnu exprimă ore-care reverință; așa trebuie deci și cântată melodia, încatu aceea reverință se se observe și'n melodia. Imnurile bine cântate se deosebesc in tactu de cântările liturgice.

După acesta se se cânte Marșuri, de cari sunt destule cunoscute pe la noi din audu. Marșurile se cântă bine, atunci, când pôte omul merge după ele in tactu cătănescu; ele se cântă in tactul cel mai precipitat.

In anul alu V-lea de scolaru sunt a se lua melodii mai seriose naționale, de pildă: „Unu Răsunet”, asemenea cunoscută și după textu și după melodia. Textul trebuie să-l cuprindă copilul; apoi alte cânturi frumoșe.

In anul alu VI-lea de scolaru, cum și in școla de repetiție se reasumează materia propusă, apoi cu copiii mai dotați cu voce bună, se cânte glasurile. Se pôte pretinde dela ori și care învățătoru, ca se cânte orice melodia cum se cade. Ori-care învățătoru presupun că are atata cunoștință, câtu la cetirea unei poezii se observe, că ce e cutare poezie, este: horă, marșu, imnu, ori elegia? In spiritul textului va cânta și melodia.

Am vorbitu astfel despre cantu, arătându modul propunerii și indicându materia ce are să se propună, căci sunt convinsu, că forte mulți dintre colegii învățătoru nu s'au bucuratu de a studia prin institute, unde cantul e și a fostu obiectu obligatu pentru fiecare preparand. A vorbi in terminii tehnicii am aflatu la acestu locu necorespunđătoru, căci voiescu se fiu înțelesu de tot.

Decă vomu urma acestoru indegetări vomu satisface cerințelor pentru presentu, câtu pentru viitoru e o condiție neapărată de lipsă pentru fiă-care învățătoru, ca acela să-și câștige cunoștințele muzicii intru atata, câtu se pôte ceti fluentu ori ce piesă, ce s'ar putea propune in școla poporală.

E timpul ca și noi să ne bucurăm de abundența și frumseța cântecelor noastre, ce însă numai prin cunoșterea muzicii putem ajunge. Nu putem rămâne noi totu pe lângă „Învățându la carte se vespun ce am socotitu etc.”

Ar fi de doritu, ca in viitoru institutele de teologii și preparanți să îmbrățișeze muzica cu o căldură asemenea altoru națiuni. Ar fi de doritu, ca in viitoru nici unu teologu și nici unu preparand să nu capete absolutu fără obținerea esamenului din muzică. Ar fi de doritu că chiar reuniunile învățatorescu, cari simțescu mai afundă necesitatea cunoștințelor muzicale, să facă pașii necesari la autoritățile competente, ca celu puținu de aici înainte să iasă preoți și învățători deplinu calificați. Aceia voru sci apoi, că ce și cum e a se propune cantul in școlele noastre poporale.

Cu privire la cantul ce se practică astăzi, decă

este ca învățătorii, cari n'au cunoștințe muzicale să nu fiă siliți, ori a rămâne cu unu cântec, două învățate in tinerețe, ori a mai învăța melodii greșite și necorespunđătoare de pe la gendarmi etc. să se concheme învățatorimea intregului districtu barem la 2 ani in unu centru, unde să țină cursu anumitu de cantu, când s'ar pute face învățătorii cunoscuți cu piesele cele mai frumoșe prin cei cunoscuți in ale muzicii.

Sperem, că ale mele modeste observări voru contribui câtu de puțin, ca de acum înainte învățatorimea să se ocupe cu mai mare serioșitate de cantu.

Iuliu Popu,
învățatoru calificatu.

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. alu „Gaz. Trans.”)

ATENA, 7 Maiu. — Comandantul trupelor grecescu din Tesalia, generalul Sapunzakis, raportează că Turcii facu mari concentrări de trupe pe tota linia dela graniță.

Sapunzakis in urma acesta a datu ordinu, ca trupele grecescu cantonate la Volo și Velestino să mergă in marșu grabnicu la Larissa.

Foia oficială publică de sêra decretul prin care garnisona Atenei se avisază să plece in marșu forțatu in Tesalia.

S'a împrăștiatu șgomotul, că ambasadorul turcescu din Atena va înmăna unu ultimatu, și apoi va părăsi Atena.

DIVERSE.

O scenă tragi-comică in teatru. — In teatru din Richind publicul a fostu cuprinsu deunădile de o spaimă panică, ca cum ar fi izbucnit unu foc mare; și totuși cauza era prea inocentă și nepericuloasă. Era tocmai in momentul unei declarațiuni de amoru pe scenă; tenorul primu asigura pe primadona adorată, in tonurile cele mai inalte, că nici mărtea nici iadul nu-lu potu isgoni de lângă amanta sa, când de odată apare Fatum in forma unui cloțanu (șobolanu) mare, care se aruncă asupra amantilor. Primadona leșină — lucru firescu, — tenorul uită tôte jurămintele de amoru și in locu d'a trage spada, apucă fuga. Cloțanu totu așa de speriatu ca tenorul, sare de pe scenă in orștru tocmai in pōla celui care bătea toba cea mare. Acesta dă ca unu nebu nu cu ciocanul tobei împrejurul său, și cloțanu fuge printre picioarele musicantilor celorlalți. Aceștia aruncă instrumentele și se suiră in picioare pe scaune, pe când turburaturu cloțanu sare in parchetu între — dame. Zăpăceala ce urmă nu se pôte descrie. O parte din publicu se prăpădea de risu, cealaltă de plânsu; acele dame, care nu leșinără, își strinseră hainele pe lângă corp și se suiră pe scaune. Spre necinstea domnilor treauie se spunem, că ei s'au purtat ca omeni cu curagiu. Mai mulți dintre ei fugiră. Spaima luă astfel de dimensiune, că deschiderea ușilor pentru casuri de pericolu deveni necesară. Unul din oficerii presentii trase in fine spada și omorî pe pricinitorul acestei turburări.

Ar fi fostu atatu de frumosu! — In o școlă de fete dintr'unu orașelu li se dădu elevilor de cătră profesorul de gramatică o lucrare in scrisu despre versul, care se aude acuma așa desu: „Ar fi fostu, ău, atatu de frumosu, — dăr n'a pututu să fiă!” O elevă mică ca lucrare își povestî visul celu din urmă, pe care-lu avuse

cu totă naivitatea și sinceritatea. Eată-lu: „De curându a visatu, că profesorul de gramatică a alunecat pe ghiață și și-a scrintitu piciorul, așa încatu fu nevoitu să zacă in patu. Elevele erau dispensate de orele de gramatică și de temele acestea atatu de urciōse pentru ele. Dăr, când veni fata diminēta la scolaru, etă că profesorul ședea deplinu sănătosu pe catedră. Ar fi fostu, ău, atatu de frumosu, — dăr n'a pututu să fiă!” Cu aceste cuvinte incheiă fata lucrarea sa.

Ce este cultura? — Foia umoristică „Figaro” din Viena aduce următorul dialogu între doi Bosniaci: „Brate, ce este cultura?” — „Ce să fiă? O stare de suportatu; decă nu porți armă'n spate pentru cei ce porți darea'n spate, porți darea'n spate, pentru cei ce porți armă'n spate.”

LOGODNĂ. — D-lu Iōn I. Maximilianu, învățătoru in Stupini, s'a logoditu cu d-șora Valeria Soiu' fiica părintelui Soiu din Turcheșu.

Bibliografiă.

Subscrișul are onore a aduce la cunoștința onor. publicu cetitoru, cum-că din opalu: „Istoria revelațiunei divine” esemplare întregi numai vr'o 20 se află, ér broșure singuratică afară de I-a și a II-a se află la subscrișul cu 50 cr. esemplarul. Decă doritorii de-a avea completu acestu opu teologicu se se adreseze la subscrișul pentru broșurele, cari le lipsescu. Opul întregu 4 fl. 50 cr.

Totu la subscrișul se află: „Predice pop. pe Dumineci” tom. I. cu 1 fl., alu II-lea totu pe Dumineci ér' cu 1 fl., alu căroru venit e distinat pentru fondul scolasticu tractualu.

Clușiu, in Maiu 1886.

Gavrilu Popu,
protopopu.

Meseriașul român, foia pentru învățatură și petrecere, alcătuită mai vârtosu pentru meseriași; apare in Brașov la 1 și 15 a fiecărei luni. Editoru și Redactoru: pr. Bartolomeiu Baiulescu, președintele reuniunei pentru sprijinirea meseriașilor romani in Brașov. (Tergul grăului Nr. 558). Prețulu abonam.: pe anu 1 fl. 20 cr., pe 1/2 anu 60 cr.; pentru România 4 fr. Nr. 5, dela 15 Aprilie v., are următorul sumar: „Cristosu a inviatu!” (însemnătatea sf. Invieri). — Legea pentru meserii din 1884 (urmare). — Din higiena lucrătorului. — Industria mare și industria mică. — Câteva instrucțiuni la meseria tâmplăriei. — Ajutore pentru reuniunea meseriașilor rom. din Brașov. — Consemnarea meseriașilor abonați la acesta foia. — Nenea Petrahe croitorul. (Povestire). — Dorul recrutilui (poezii populare din Țera Oltului). — Din învățaturile lui Cilibi Moisi. — Din traista cu minciunile. — Multe și mărunte. — Felurite pentru meseriași.

Foșora pentru răspândirea cunoștințelor folositoare și a iubirii de carte; apare in Sibiu de 2 ori pe lună. Proprietaru, editoru și redactoru resp.: Gr. Sima alu lui Iōn. — Colaboratoru-primaru I. Popu Reteganul. Totu ce privesc Redacția se se adreseze: Redacției „Foșorei” in Abrud (Abrudbánya). Abonamentele se trimit: administrației „Foșorei” (W. Kaff) in Sibiu și costă pe unu anu 4 fl., pe 1/2 anu 2 fl.; pentru străinătate 14 franci. — Nr. 7 dela 15 Aprilie cuprinde: Bunica. — O fată amăgita (baladă din poporu). — Materialu pentru limbă (urmare). — Credințele și obiceiurile noastre populare. — Poezii. — Flōre frumoșă și flōre urită (poveste). — Despre legi și judecări (urmare). — Cantece populare. — Notițe folositoare. — Glume de prin lume. — Răspunsuri. — Intrebări. — Felurim. — Bibliografiă. — Ghiciri. — Posta Red.

Rectificare. In nr. de eri alu foiei noastre, la datulu scirilor telegrafice, in locu de Aprilie, pretutindea se se citescă: Maiu.

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

de veselie. Aci ne urcamu pe vârful unor verđi coline, de unde aveam privileștele cele mai încântătoare, aci ne scoboram in văi tănuite, séu ne cufundam in sinul codrilor uriași.

Din distanță in distanță se vedeau șerpuind pērae cu apă limpede ca lacrima. Foile arborilor erau de o verdēță încântătoare, ceriul părea mai azuriu decătu de obicei, éră căldura, deși destul de mare, era domolită de curentul de aeru, ce venia de cătră munți, precum și de umbra frunșului de pe marginea drumului.

După o cale de trei ore — era tocmai la unu după amiazi — zărî Stanley și cu soșii săi, de pe vârful unu delu înaltu, capitala, care era alcătuită dintr'o mare mulțime de colibi de formă rotundă. In mijlocul acestora se ridica o clădire uriașă in tocmai ca o șură. Era „palatul” împăratului. „Orașulu” era încunjuratu cu unu gardu de țestă și avea mai multe intrări. Privirea de susu, de pe delu, era de totu frumoșă.

Pe când Stanley admira poziția capitalei, despre care e vorba, iată că veni unu pagiu alu lui Mtesa, care îngenunchiându înaintea lui, îi împărtași, că stăpănul seu l'a trimis, să-î arēte locuința, ce-î era destănată. Acesta locuință se afla in mijlocul unei grădini de pisang și avea forma unui cortu. Privirea

dintr'ēnsa era destul de frumoșă, și, deși avea in lungime numai șese metri, totuși era destul de încapătoare. Nu departe de locuința lui Stanley erau cele trei colibi destinate pentru omenii săi. Intr'unu colbu alu grădinei, ce o împrejmua, se afla unu grajdin pentru boi și capre.

In acesta „vilă” a sa și in societatea bunilor Vaganda și a marimosului loru principe Stanley se simțea de totu bine. Numai grija... de sōrtea soșilor săi lăsați in Usukuma îi turbura din când in când ciaturile vesele petrecute la curtea lui Mtesa.

Nu multu după sosire călătorul nostru fu chematu la palatul împărațescu. Inainte de a ajunge la locuința făcută din țestă și paie, elu trebu să trecă prin mai multe curți. „Palatul” este înaltu și spațios, elu are odăi din destul pentru femeile lui Mtesa și pentru garda sa. Curțile suntu asemenea mari și curate.

Stanley avu ocașione a conveni încă de multe ori cu puternicul domnitoru. La aceste întâlniri elu aduse vorba de repeșite ori despre învățaturile creștinescu, și căută a îndupleca pe Mtesa să primescă aceste învățaturi. Elu îi descrie pe scurtu viața Mântuitorului Cristos, care a pătimitu pentru înțrega omenire, fără deosebire de Albi séu de Negri. Î arēta diferența între învățaturile lui Cristos și ale lui Mohamedu, și-î

traduse cele șee porunci. Mtesa și căpeteniile din jurul său ascultau cu cea mai mare băgare de sēmă. Cu toții se bucurau, că au avut prileju de a auđi aceste frumoșe învățaturi.

Intr'una din zile îi împărtași împăratul lui Stanley, că a doua zi va sosi la curtea sa unu altu Alb. „Albu ca mine, séu Turcu?”, întrebă Stanley plinu de mirare.

„Albu ca tine!” răspuse Mtesa.

„Nu, acesta este cu neputință!” esclamă călătorul nostru.

„Veî vedē!” adause împăratul. „Vine din Masr (Cairo).”

„Minnatu!” șise Stanley. „De cum-va va fi vre-unu Alb ca mine, să sci, că o să mai rămān la tine încă vre-o patru, cincă zile.”

Se făcură in grabă pregătiri pentru primirea celui așteptatu. La aceste primiri Stanley fu întreatu de sfat de repeșite ori,

„Aședăți trupele in linia in curtea palatului,” flū sfatul elu pe Mtesa; „poruncesc-le să prezenteze armele, și îndată ce va fi intratu oșpele in curte, să începă tobele a bate și surlele a suna.”

(Va urma.)

Cursul la bursa de Viena

din 6 Maiu st. n. 1886.

Table with financial data for the Vienna market, including gold and silver prices, exchange rates, and interest rates.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 21 Aprilie st. v. 1886.

Table with financial data for the Bucharest market, including exchange rates and interest rates.

Cursulu pieței Braşov

din 7 Maiu st. n. 1886.

Table with financial data for the Braşov market, including exchange rates and interest rates.

Au fostu distinsă cu

Diploma de recunoştere dela esoposiunea din Graz 1880. Medalia de bronzu dela esoposiunea din Triestu 1882. Medalia de argintu dela esoposiunea intern. pharmac. Viena 1883.

ISVORULU

AGNES

dela MOHA

Conține cea mai însemnată cantitate de acidu carolicu dintre tote

Apele minerale ale Ungariei

face escelente servicii la bole catarhalice ale organelor de mistuire și ale udu-lui. In genere acesta apă merită a se lua cu deosebire in considerațiune la tote acele bole, la care trebuie a ajuta organele și a promova funcționarea sistemului nervos.

Cu vinu beutu se bucură acesta de o popularitate mare.

Depositulu principalu L. EDESKUTY Liferantulu alu Curții singuru numai la: reg. ung. in Budapesta

Asemenea se află la tote farmaciile, băcănii, hoteluri și restaurațiuni.

(3-15) S'au espediatu in anul 1885

1,800000 butelii

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se potu face cu începerea dela 1 și 15 ale fiecărei luni, mai ușoru prin mandate postale.

Adresele ne rugăm a ni se trimite esactu arătându-se și posta ultimă.

PREȚULU ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription prices for Austro-Ungary: pe trei luni 3 fl., șese luni 6 fl., unu anu 12 fl.

Pentru România și străinătate.

Table showing subscription prices for Romania and abroad: pe trei luni 10 franci, șese luni 20, unu anu 40.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Mersulu trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with train schedules and fares for routes: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, Budapesta-Arad-Teiuș, Arad-Timișoara, Timișoara-Arad, and Timișoara-Petroșeni-Simeria.

Nota: Orele de nopte sunt cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI Braşov.